



ב"ב דף עג

א. המוכר את הספינה. ב. לא נמכר עמה. ג. ברירתא. ד. הקדמה. ה. אש לבנה. ו. גובה הגלים. ז. כח השד. ח. ראמ. ט. עורב. י. דג

שמת. יא. אגם על גבו. יב. בין סנפירי הדג. יג. זיו שדי. יד. אווזים. טו. מריה עפר.

א. משנה המוכר את הספינה מכר את התורן (פי' עז גובה שתולין עליו הנס והנס הוא וילון התלוי בתורן נגד הרוח) ואת הנס ואת העוגנים (פי' ברזל כעין מזלג המעגן ומעכב הספינה) ואת כל המשוטין המנחיינים אותה (רמ"א, ובכלל זה החבלים שימושיים בהם הספינות לנמל (חו"מ רכ, א)).

ב. אבל לא מכר לא את העבדים המשמשים בה ולא את המרצופים (פי' שקים גדולים שימושיים בהם פרקטטיא שבسفינה, באה"ג) ולא את הסchorה שבתוכה. ובזמן שא"ל היה וכל מה שבתוכה אני מוכר הרי כולל מכורים (שם).

ג. תננו רבנן המוכר את הספינה מכר את האסלא פי' גשר (רש"מ ועיין סמ"ע באה"ג) שעולים בה לسفינה וירדים אליה ואת בית המים שבתוכה (פי' מקום בספינה שמשתמרים שם מים מתוקים, סמ"ע) אבל לא מכר את הספינה הקטנה בין שהיא עשויה ליליך בה ליבשה (היא הנקרת ביצית) בין שהיא עשויה לצוד בה דגים (שו"ע שם. והוא דוגית) רבינו נתן אומר מכר את הביצית סומכים אמר מכר את הדוגית אמר רבא ביצית⁵⁶ היא דוגית רבינו נתן שהיה בבלי קראה כלשון הבבלים, וסומכים מארץ ישראל וקראה כלשון המקרא (סירות דוגה).

ד. הקדמה. כאן מסורת הגمرا כמה סיפורים פלאיים מאד ודעת כמה מפרשים שהדברים⁵⁷ כפושטן להודיע גודל מעשי ה' ומתן שכרם של צדיקים או לפרש מאורות האמורים באיזוב מענין עופות ובהמות ודגים גדולים (רש"מ ועוד) ו"מ שהדברים נאמרו גם⁵⁸ בגד ממש ורמזו או⁵⁹ במראה החלום של יורדי הים לרמו על איזה עניין נפלא. ו"מ שאע"פ שככלות הדברים כפושטם מ"מ יש בפרטיהם עניינים שנאמרו בדרך גוזמא (מפרשין עין יעקב).

ה. אמר הרבה סיפרו לי יורדי הים גל זה שרוצה להטיב הספינה יש לו בראשו מלאך מזוק בדמות אש לבנה שהולך לפנייה והיכינו אותו במקל שחוקק עליו שם ה' (ומבואר בגמרא סדר השמות) ונח⁶⁰.

ו. אמר הרבה סיפרו לי יורדי הים בין גל שלג שלוש מאות פרסה וגובה הגל שלש מאות פרסה פעם אחת היינו הולכים בדרך והשליך אותנו הגל למעלה עד לרקייע ורainingו מקום משכבותו של כוכב קטן שהיה גדול כבית זרע ארבעים כור של חרдел (גדול مثل שרף) ואילו הגביה אותנו יותר היינו נשרים מhalbו. וצעק הגל לחברתה (שמע המלאכים הממוניים עליהם הם, רש"מ) ואמר חברתי האם

⁵⁶ פירושב"ם שהיא ספינה קטנה קטנה שמשמשת לשני הדברים. ומłużן הרמב"ם שהעתיקו השו"ע משמע שהם ב' ספינות (שכתבו בין שעשווה ליליך ליבשה בין שעשויה לצוד דגים) וקשה דרבא אמר ביצית היינו דוגית. ותירץ בכס"מ דה"פ ביצית היינו ספינה קטנה אלא שבבל שהימים והנהרות נמוסים אצל שפטם (ולא עמוקים) צרי ספינה קטנה לעלות מהגדולה ליבשה. אבל בא"י שהמים עמוקים אצל שפטם ויכולת הגדולה להתקrab ליבשה, אין משתמשים בקטנה אלא לצוד דגים.

⁵⁷ עי' חידושים גאנונים בספר עין יעקב שהאריך לבאר בדרך זה בדברים נפלאים.

⁵⁸ במרחרש⁶¹ כתב שאין להכחיש פשטי הדברים מנפאלות ה' בים מ"מ יש דברים בגו שבודאי כיוננו חז"ל לרמו על דברים עיוניים ומ"מ אין הדברים יוצאים מדי פשוט.

⁵⁹ בפי' הכותב בעין יעקב בשם הריטב"א שהדברים קרובים מאד לידועם בטבעם ויש גם עניינים נרמזים במראה החלום כי כשהחכם הולכים ביום או קיינוס ורואים שם נפלאות הש"ת ומתיודדים ומהשבים בעניינים נוראים ונפלאות ובעת השינה יראו להם כענין הרהוריהם עניינים נפלאים המוראים על איזה עניין. והගאנום כתבו דכ"מ שכתבו לדידי חז"ל במראה החלום היה, ע"כ.

⁶⁰ ומורה על מעשה ה' הנורא, ו"מ דרומו על מלחת היצה"ר שמשכיה את עזה⁶² מהאדם וצריך להראות ולהזכיר לו שמות הש"ת המוראים על עזה⁶³ ב' ופורענות הרשעים ויכוח היצר (עז יוסף בספר עין יעקב עי"ש ביאור פרטיה העניין) וע"ע במפרשים שפירשו כל אחד כפי דרכו ושביעם פנים לתורה, וכן בכל האגדות דלקמן.

הנחת דבר בעולם שלא שטפו שאבوا אני להחריבו א"ל (הגלה) צא וראה גבורתו של אדונך (הקב"ה) אשר שם חול גבול לים ואני יכול לצאת מהחול אפילו מכל החוט⁶¹.

ז. אמר רבה לי נראה שד רץ על שני הרים ומתחתיו רץ פרש שרוכב על הסוס לפי תומו ולא השיגו מגודל מהירות ריצת השד. פעם אחת עמדו שתי פרדות על שני גשים (של נהר) המרוחקים זה מזה והיה השד מDELג מפדרה זו לו והחזק ב' כוסות מלאים יין ושפוך מהה זהה ומהה זהה ביחד תוך כדי קפיצתו ולא נשפק אפילו טיפה אחת אע"פ שהיה אותו יום רוח סערה שהולכי הים באניות יעלו שמיים ירדו תהומות עד שנשמעו מעשיו בבית המלך (שמע מלך השדים שמגלה סודם. ווי"מ קיסר שהתיירה שלא יטול מלכותו שהיא אביו של שד זה והאדם ואמו שידה והרגוה⁶²).

ח. אמר רבה לי נראה ראם קטן בן יומו שהיה גדול ארבע פרסאות (ל"ב אלף אמה) ומקום הנחת ראשו (כששוכב) פרסה ומחצה. הטיל ריעי וסתם את הירדן לפי שעה (עד שמסמסו המים) ⁶³.

ט. ואמר רבה בר בר חנה לי נראה צפרא עשה היה גדול כרך של שישים בתים בא תנין ובלעו בא עורב נקבה ובלעה את התנין ועלה וישב על ענף אחד באילן (דרך העופות) בא וראה כמה גדול כוחו של אילן אמר רב פפא בר שמואל אם לא הייתה שם לא האמנתי⁶⁴.

י. ואמר רבה בר בר חנה פעם אחת היינו מהלכים בספינה וראינו דג שנכנס לו שraz קטן בנחיריו ומית ודחווה המים והשליכו הים על שישים כרכבים ושיברם (שהיה גדול כל כך) ואכלו מבשרו שישים מהוזות (בעודנו לח) ומלחו ממנו שישים מהוזות (שהיו רחוקים ממש ונשאו לו מקום) ולכך מגלגל עינו אחת שלוש מאות סאים שמן. וכשהזרנו לשם לאחר י"ב חדש ראיינו שמנסרים עצמותיו לבנות סוכות לבנות אותן מהוזות שהחריב⁶⁵.

יא. ואמר רבה בר בר חנה פעם אחת היינו מהלכים בספינה וראינו דג שנكبץ חול על גבו וצמחו עשבים על החול וסבירים היינו שיבשה היא מיי הים ועלינו ואfine ובשלנו על גבו וכשהתחמס גבו נתהף ואם לא הייתה הספינה קרובה היינו טובעים⁶⁶.

יב. ואמר רבב"ח פעם אחת היינו מהלכים בספינה והלכה הספינה מסנפיר הדג שעל גבו לצד ראשו לסנפיר שלצד זנבו ג' ימים ו' לילות⁶⁷ הוא הלך כנגד הרוח ואנחנו הולכים כמו שהרוח הולך ואם תאמר אין הספינה מהלכת מהר אמר רב דימי בשיעור זמן לחם

⁶¹ להודיע מה הרבה מעשיך ה' (רש"מ). ובucz יוסף פי' דגלי הים רומי על הצורות שלוחי השטן (עי"ש בחשbon ש' פרסה) וכשביקש אותו יורד הים לילך באורה צדיקים הגביהו השטן להtagות והתבונן בגודלות ישראל (ככוכבים) שמקום שכיבתו גדול מאד מ' סאה כשיעור מקוה (וברב"מ כתוב מ' כור ואולי היה לו גירסה אחרת דגורי פי' סאה כמודמה) שיטהר כבמ珂ה רק ע"י שישקע כל גופו בתורה נטהר ולא תיגאה בתחלית לימדו (ועי"ש עוד) ואמר עוד שהקב"ה שומר על הצדיקים שמעשיהם המשווים לחול שעל שפת הים מגינים עליהם. ועוד"ז פירש את ההגדות הבאות לרמזו על מלחתה היצר עי"ש.

⁶² פירש"מ להודיע צדיקותיו של הקב"ה שמרחם על בריותיו ואינו נתן לאלו רשות להזיקו גם להזיר שלא לצורך יחיד. מפני סכנת המזיקים. וע"מ בפרשימים. וביעון יעקב כתוב דקמ"ל שאר אם יבו אדם ויעשה נפלאות אל תחיזקו לשמעו אליו כאליו בהר הכרמל כי כבר נעשו דברים כאלו ע"י הורמי בר לילית ג"כ והוא מעשה שדים.

⁶³ בדרכו הרמז מורה על ת"ח בתחלת ליוםיו ומוגאה מאד ומדמה עצמו לחכמים גדולים וכשוראה שאין יכול בהם מטיל דופי (ע"ז יוסף עי"ש). ווי"מ שראה שכמה אמונה חדשה (כידוע) וגביה מאד ברגע ובזמן אתם קללו הירדן שהוא אמונה ישראל (ע"ז יעקב). וע"מ בפרשימים.

⁶⁴ ת"ח דומה לצפרא שמדובר בתורה יומם ולילה והוא גדול וכיישים בתים שלמד ש"ס (шибים מסכתות) וההנין הוא יצ"ר מבקש לבלעו עי"ז חסרון מזונתו והה"ח נהוג כעורב שאצורי על בניו, ואין דוגא לפrensתו עד שהקב"ה שולח לו אילן לתמוך בו כישכר וובולן, ואראה כמה גדול כוחו של המזיק תורה (ע"ז יוסף עי"ש). [ונגראה להוסיף סמך לדבר שנאמר עץ חיים היא למחזיקים בה]. ומהרש"א פ"י צפרא זה יון ובלעו תנין זה אדום והעורב נקבה זה ישמעאל (שטמא מצד amo הגר) ובידו ארץ ישראל ורוב הגולה בזוכות אשלו (אילן) אברם עד בוא יום הגואלה בבב"א.

⁶⁵ הדג הגדל רומי על המן והרגו מרדי ששה שפל בעני המן ונחרבו עי"ז חיל עם מדינה ואכלו ישראל של אובייהם ולאחר י"ב חדש עשווהו יום שמחה (מהרש"א).

⁶⁶ שהగלות נמשלת לים ובזמן אחזורש נדמה להם יבשה ונתערבו בהם להנות מסעודתו. ונתהף לחימה עזה ואילולי שברחו לתשובה היו ח"ו טוביים (שם עי"ש). וקמ"ל לא לבתו בימי שלוחה שבגלות (ע"ז יעקב).

⁶⁷ סנפרי הדג רומי על ת"ח ששת בשכלו בתורה ואם עובר ג' ימים بلا תורהஇיהו בזקיפה (הס"מ למללה ח"ו) וכוכו ותראה גודל עונש המבטל ת"ת ע"כ ציריך כל אדם לקבוע עתים ל תורה בכל יום (ע"ז יוסף).

קומוקם מים מהלכת הספינה שישים פרסאות (כל פרסה שמנת אלף אמות) וכשה אדם ירה הח' הספינה הקדימה את הח' אמר רבashi
זהו מגדים קטנים שבין שיש לו שני סופרים.

יג. ואמר רבה בר בר חנה פעמיים אחת היינו מHALCIM בספינה וראינו ציפור שעומד עד קרסולו במים וראשו ברקיע והיינו סבורים שאין
המים עמוקים ובקשו לרדת ולהקר במים יצאה בל קול ואמרה אל תרדו כאן שנפל גרון לנגר זה שבע שנים ולא הגיע לקרקע ולא
משום עומק המים בלבד אלא משום מרוצת המים. אמר רבashi עוף זה זיז שדי הוא (כך שמו) שנאמר זיז שדי עmedi (מגיע לרקע)⁶⁸.

יד. ואמר רבה בר בר חנה פעמיים אחת היינו מHALCIM בדבר וראינו אווזים שנוצח שליהם נופלות מרוב שמן ונמשכים נחלי שמן
מתחתיהם שאלתי אותם יש לי בכם חלק לעזה⁶⁹ באחד הגביהה הכנף (רמז זה החלק לעתיד לבא) ואחד הגביהה הרגלה. וכשבאתי לפני ר' אלעזר אמר לי עתדים ישראל ליתן עליהם את הדין שבhattatam מתעכבר משיח ויש להם צער בעלי חיים לאותם אווזים מהמת שומנן⁷⁰.

טו. ואמר רבה בב"ח פעמיים אחת היינו מHALCIM בדבר והتلווה עמו סוחר ישמעאל⁷¹ שהיה נוטל עפר ומריח ואומר זה הדרך למקום
פלוני וזה מקום פלוני. אמרנו לו כמה רוחקים אנו מהמים ואמר לנו לי עפר נתנו לו ואמר שמנת פרסאות חורנו ונתנו לו ואמר שלוש
פרשאות הפקנו לו עפר זה בזה (לבדק אם בקי כל כך) ולא יכולנו לו (להטעותו)⁷².

⁶⁸ שישראל עוסקים בתורה אפי' בגנות וכרזים לשמה עם הגויים נזוקים (עין יעקב).

⁶⁹ הם אדום ויישמעאל שעתדים לעשות תשובה וגלותנו מעכבות תשובתם (עין יעקב).

⁷⁰ שחכם התורה מריה באדם ומרגישי כמה רחוק מעלה עליונה (Maharsh"א).